

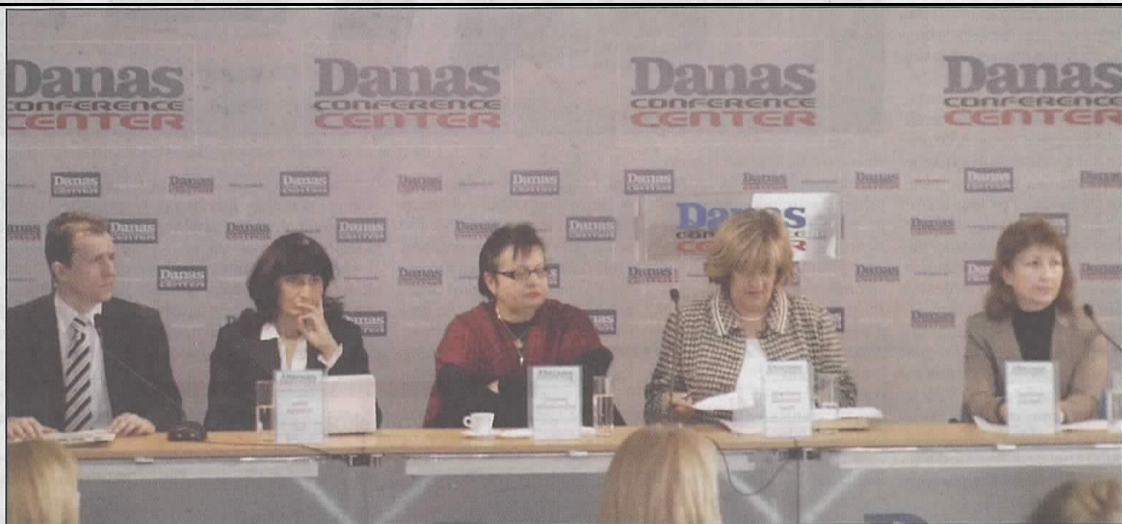
DEMOGRAFSKI TRENDOVI I OBRAZOVNI SISTEM SRBIJE
DEMOGRAFSKI TRENDOVI I ZDRAVSTVENI SISTEM SRBIJE

Na ivici demografskog ambisa

ŽELJKO PANTIĆ

Rezultati popisa u Srbiji otkrili su sve razmere negativnih demografskih trendova, a sistem zdravstvene zaštite jedan je od prvih koji već oseća posledice. Upravo se na ovom sistemu najbolje može videti da posledice negativnih trendova nisu samo brojke, već gorka sadašnjost, koja se vidi golim okom. Prosečna starost građanina Srbije je 41,4 godina, i već sada se može videti ozbiljan pritisak na zdravstveni sistem, tako da se pokazalo da u sezoni respiratornih bolesti tokom jeseni i zime, postojeći zdravstveni sistem jednostavno nema kapacitet da u adekvatnom roku primi sve pacijente. Demografski trendovi u obrazovnom sistemu Srbije su takvi da samo u periodu 2002-2010 ima preko 15 posto manje učenika i studenata, dok je broj zaposlenih nastavnika i profesora u istom periodu porastao za 15 posto. Istovremeno, govori se da se preko 95 posto prosvetnog budžeta preliva na plate, i da promili ostaju na raspolaganju za investicije u tehnološku modernizaciju nastavnog procesa.

Demografski kolaps Srbije sve više postaje stvar sadašnjosti, a ne neke daleke budućnosti u kojoj će Srba ostati za pod šljivu. Tako su ljudi u pojedinim domovima zdravija morali da čekaju i po deset dana, da bi bili primljeni na pregled zbog respiratornih infekcija ili upale sinusa, a cela situacija je postala praktično nemoguća za pacijente nakon zabrane izdavanja antibiotika bez recepta, tako da ni na koji način nisu mogli da se leče, ni sami, ni uz pomoć lekara. A ovaj scenario je samo početak: demografski trendovi dodatno će podizati prosečnu starost u Srbiji, a samim tim će i broj poseta lekaru biti sve veći. Sve starije stanovništvo troši sve više novca za lečenje, na konferenciji Danas konferens centra iznet je šokantan podatak da je samo na lekove za lečenje kardio-vaskularnih bolesti tokom 2010. godine potrošeno 9,9 milijardi dinara, što je blizu polovine ukupnog godišnjeg budžeta za lekove. Dakle, starenjem stanovništva, menja se i struktura korišćenja lekova, koja je primerena starijem stanovništvu, čija je cena lečenja po pravilu znatno skuplja. Već danas je očigledno da postoje sistemski problemi u finansiranju nabavke lekova, tako da su već sada dugovi prema farmaceutskoj industriji preko 200 miliona evra. Sve manji udeo radno sposobnog stanovništva u ukupnoj populaciji, već sada rezultira deficitom u naplati očekivanih prihoda za PIO fond i zdravstveno osiguranje zaposlenih. Kakav će biti pritisak na zdravstveni sistem ako se nastave ovakvi trendo-

vi, nije teško zaključiti. Pored toga, desetine hiljada mladih ljudi, uključujući i veliki broj zdravstvenih radnika, napušta Srbiju i odlazi u inostranstvo, a taj trend posebno je izražen u najvećim gradovima. Upravo zato, nije jedini problem izazvan negativnom demografijom povećanje broja pacijenata, možda je još ozbiljniji problem kadrovskog deficita u zdravstvenom sistemu, pošto već sada postoji nekoliko ključnih specijalističkih profila na kojima jednostavno nema dovoljno ljudi u zdravstvenom sistemu Srbije. Samo Nemačka, u jednoj tranši, pokušava da iz Srbije odvede blizu 600 deficitarnih kadrova u zdravstvu, a po rečima direktorke Lekarske komore Srbije, pisma preporuke za rad lekara u inostranstvu, koja su se donedavno u Lekarskoj komori Srbije izdavala po dinamici od nekoliko preporuka mesečno, sada se izdaju po dinamici od nekoliko dnevno. A matematika baš i nije najbolja nauka, kada je reč o deficitu zdravstvenog kadra: ukoliko iz Srbije ode sto anesteziologa, to nije samo matematički gubitak sto ljudi, to je gubitak mogućnosti desetina hiljada ljudi u Srbiji da dobiju adekvatnu zdravstvenu uslugu u svojoj zemlji. Dakle, demografski, ekonomski i kadrovski kolaps zdravstvenog sistema Srbije, već je tu, tako da bi umešto besmislene podela na državni i privatni sistem, država morala pod hitno da definiše koji kadrovski resursi stoje na raspolaganju u oba sistema, da na kraju ne bi saznali da ni u privatnom ni u državnom sistemu neće biti moguće lečiti veliki broj bolesti, makar i zbog toga što stručnog kadra ili neće biti uopšte, ili neće biti dovoljno da na vreme svim pacijentima pruži zdravstvenu negu.

Kada je reč o obrazovnom siste-

mu, demografski trendovi, na jedan prilično žalostan način, stvaraju prostor u budžetu za racionalno usmeravanje sredstava. Ogroman broj školskih odeljenja ima manje od 15 učenika, škole zvrje prazne ne samo u ruralnim sredinama ili malim gradovima, već i u centralnim beogradskim opštinama, gde demografski deficit nastaje pre svega tako što desetine hiljada mladih ljudi u vremenu za zasnivanje porodice, odlaze na rad van zemlje, i tamo školuju svoju decu. Samo dva beo-

gradovnom sistemu Srbije pao za 16 posto, a da je u isto vreme broj zaposlenih u obrazovnom sistemu skočio za neverovatnih 15 posto. Takođe, nije jasno zašto se ogromna imovina koja sada leži neiskorišćena u školskom sistemu Srbije, ne stavi u funkciju finansiranja obrazovnog sistema, makar i tako što će se kroz model javno-privatnog partnerstva osposobiti školska sportska infrastruktura ili neki drugi elementi od kojih bi država mogla imati konkretne prihode.

Nakon demografskog i ekonomskog masakra devedesetih, bilo je za očekivati da će naredna decenija makar usporiti demografsko propadanje Srbije. Ispostavlja se da je, što kroz demografsko odumiranje, što kroz nastavak egzodusa mladih ljudi u inostranstvo, Srbija došla do nivoa potpunog ekonomskog i društvenog sloma, čije manifestacije već danas mogu da se vide u zdravstvu i školstvu Srbije.

gradske opštine imaju pozitivan demografski bilans, sve ostale su u minusu, tako da se demografski problem za obrazovni sistem pojavljuje i u srcu Beograda. Pored toga, lavovski deo viška zaposlenih generisan je političkim zapošljavanjem u školama, koje imaju ogroman broj čistačica, majstora za održavanje, domara i sličnih profila, gde su po raznim osnovama lokalni moćnici našli uhlebljenje za mnoge članove svojih partija. Tako smo došli do apsurdna da je za prethodnih osam godina ukupni broj učenika i studenata u

Nakon demografskog i ekonomskog masakra devedesetih, bilo je za očekivati da će naredna decenija makar usporiti demografsko propadanje Srbije. Ispostavlja se da je, što kroz demografsko odumiranje, što kroz nastavak egzodusa mladih ljudi u inostranstvo, Srbija došla do nivoa potpunog ekonomskog i društvenog sloma, čije manifestacije već danas mogu da se vide u zdravstvu i školstvu Srbije. Tako smo za samo devet godina, izgubili ceo jedan Niš, i usput toliko ostarili da smo jako blizu tačke kada u Srbiji neće biti baze koje bi

mogla da izgradi bilo kakav održiv ekonomski i društveni sistem. Upravo zato, fond za demografski oporavak morao bi biti veći od svojevremeno oformljenog Nacionalnog investicionog plana, ukoliko se želi opstanak Srbije kao države. Nema para za stimulanje radanja, ako se taj novac ne stvori gašenjem političkih radnih mesta, zaustavljanjem političkog finansiranja kroz javna preduzeća ili stopiranjem tajkunske pohlepe kojoj nema granica. Ipak, ispostavlja se da su lični interesi toliko veliki i jaki, da postoji ozbiljna verovatnoća da od toga neće biti ništa, i da će se na kraju ispostaviti da velikoj većini građana Srbije, ali i političara i tajkuna koji vedre i oblače ovom zemljom, ozbiljne mere investiranja u ovoj oblasti, koje uključuju bolne rezove na drugoj strani, jednostavno nisu u interesu. Primer Grčke govori u prilog tome, tako da bolne mere koje znače spas Grčke kao države, ne mogu da se sprovedu zato što su pojedinačni interesi građana, sindikata i političara jednostavno tako jaki, da bez obzira na posledice, koje na kraju znače gubitak svega, za sve građane Grčke, te mere neće biti donete dovoljno brzo da spreče potpuni slom. U Srbiji, dok se namire interesi nezajajljivih tajkuna, političkih stranaka i isfinansirana pravedna borba za južnu srpsku pokrajinu, kao i sveobuhvatna potreba stanovništva da radi što manje, a ima što više, možda će za bilo kakav set mera demografskog oporavka biti kasno. Upravo zato, možda su prošlogodišnji rezultati popisa najbolji semafor koji pokazuje rezultat svih Vlada nakon 2001. godine. Po tom rezultatu, na tom demografskom semaforu, sudiće im istorija.